

LỜI NÓI ĐẦU

Từ xưa đến nay, muốn đi đến thành công con người cần phải có tri thức. Một trong những cách tiếp cận tri thức đó chính là việc đọc sách. Để việc đọc sách thật sự hiệu quả thì mỗi cá nhân cần phải luyện cho mình văn hóa đọc. Văn hóa đọc là một trong những hoạt động văn hóa của con người nhằm tiếp nhận thông tin và tri thức về các lĩnh vực trong đời sống của xã hội loài người. Phát triển văn hóa đọc giúp mỗi cá nhân con người nâng cao hiểu biết, cập nhật kiến thức để phục vụ cho học tập, nghiên cứu, công tác và cuộc sống. Đối với xã hội, phát triển văn hóa đọc giúp nâng cao trình độ dân trí, xây dựng xã hội học tập, làm giàu trí tuệ cho người dân.

Ngày nay, với sự bùng nổ mạnh mẽ của công nghệ thông tin, có nhiều người nhận định rằng văn hóa đọc đang đứng trước cả cơ hội và nguy cơ. Cơ hội bởi mỗi người chúng ta đều được tiếp cận với một khối lượng tri thức khổng lồ. Nhưng nó lại tiềm ẩn một nguy cơ làm mai một thói quen đọc vốn có bởi sự lấn át của các phương tiện nghe nhìn quá nhiều, quá hấp dẫn. Trong khi đó có nghiên cứu cho rằng khi phương tiện mà chúng ta truy cập thông tin văn bản chuyển từ bản in sang màn hình máy tính sang điện thoại thông minh, cấu trúc và định dạng của văn bản đã thay đổi. Điều này đòi hỏi người đọc phải phát triển các chiến lược nhận thức mới và các mục tiêu rõ ràng hơn trong việc đọc. Do đó, văn hóa đọc không còn giới hạn ở

TÁC ĐỘNG CỦA KỶ NGUYÊN SỐ TỚI VĂN HÓA ĐỌC CỦA SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC

Phạm Thị Phương Liên¹

Tóm tắt: Để có khả năng thích ứng với sự biến đổi của xã hội số, xã hội thông tin, các trường Đại học ở nước ta hiện nay đang có sự thay đổi vượt bậc về phương pháp tiếp cận, phương pháp đào tạo và hình thức đào tạo, chương trình đào tạo cũng như cơ cấu tổ chức,... Sự tác động của công nghệ và truyền thông tới giáo dục đại học đặt ra những thách thức về mô hình giảng dạy (chuyển từ mô hình đào tạo truyền thống sang các mô hình đào tạo trực tuyến), đồng thời làm thay đổi cơ bản vai trò của người dạy, người học đặc biệt làm nâng cao vai trò của yếu tố tự giáo dục của mỗi cá nhân người học. Khi yếu tố tự giáo dục của người học trong các trường đại học được đặc biệt chú trọng và mang tính quyết định trực tiếp, người học cần thay đổi để có thể thành thực cách thức tiếp cận tri thức và phương pháp sàng lọc thông tin cũng như văn hóa đọc. Bài viết đề cập đến những tác động của kỷ nguyên số tới văn hóa đọc của sinh viên đại học hiện nay trên cơ sở nghiên cứu văn hóa đọc của sinh viên một số trường đại học trên địa bàn Hà Nội.

---

¹Ths. Phạm Thị Phương Liên, Giảng viên khoa Thông tin Thư viện, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội

Mở đầu

Nền tảng xây dựng xã hội học tập trong kỷ nguyên số là công dân học tập kết hợp với những mô hình hiếu học, khuyến học. Công dân học tập ở đây được hiểu là lớp người mới đạt những yêu cầu về phẩm chất như ý thức pháp luật và chấp hành nghĩa vụ công dân, tinh thần tập thể, hợp tác lao động, lối sống lành mạnh, tinh thần hiếu học và ý chí tự học, tình thân, năng lực lập thân, lập nghiệp, ý thức kỷ luật lao động, đạo đức nghề nghiệp. Trên quan điểm xây dựng xã hội học tập, mỗi người trong xã hội đều có nghĩa vụ học tập suốt đời, ý thức học tập suốt đời của mỗi người là yếu tố then chốt trong quá trình tạo ra công dân học tập – tế bào của xã hội học tập. Quá trình tự học hay quá trình tạo ra thế hệ công dân học tập gắn với văn hóa đọc. Có thể nói văn hóa đọc là nền tảng để xây dựng xã hội đọc, cơ sở hình thành công dân học tập và xa hơn là xã hội học tập.

Là một thuật ngữ đa nghĩa, văn hóa đọc có tầm ảnh hưởng to lớn đối với xã hội đồng thời bị chi phối bởi nhiều yếu tố trong xã hội như chính sách, trình độ đọc, kỹ năng đọc của người dân, trình độ dân trí, sự thích ứng với công nghệ, hội nhập.... Những yếu tố này ảnh hưởng tất yếu tới văn hóa đọc và quyết định sự phát triển hay thụt lùi của văn hóa đọc.

Trong kỷ nguyên số ngoài các yếu tố truyền thống chi phối văn hóa đọc kể trên, có thể nhận thấy sự tiến bộ về công nghệ đặc biệt là công nghệ thông tin, truyền thông ảnh hưởng ngày một rõ nét tới văn hóa học nói chung và văn hóa đọc của sinh viên nói riêng. Việc đọc của sinh viên có những đặc điểm khác biệt do sự chi phối của lứa tuổi như mục đích đọc chủ yếu tập trung phục vụ việc học tập, hoàn thiện bản thân và giải trí,

kỹ năng đọc và kỹ năng tìm kiếm thông tin, kinh nghiệm đọc được trau dồi, rèn luyện khá thành thục, khả năng lĩnh hội và cảm thụ tác phẩm tốt hơn và có thể vận dụng nhuần nhuyễn, sáng tạo tri thức, kinh nghiệm trong các hoạt động sống. Văn hóa đọc của sinh viên có sự chuyển biến rõ nét có thể nhận thấy qua các thiết bị đọc và hình thức đọc: thiết bị đọc thông minh hỗ trợ đọc phát triển sôi động, xu hướng đọc sách ứng dụng công nghệ trở thành trào lưu tất yếu đưa ra những thách thức cho sự phát triển văn hóa đọc như người đọc cần có bản lĩnh, trình độ, hiểu biết và kỹ năng, kiến thức thông tin để có đủ khả năng lựa chọn, đánh giá thông tin chính xác.

Sự biến đổi văn hóa đọc của sinh viên trước tác động của kỹ nguyên số

Có nhiều cách tiếp cận với văn hóa đọc, nhưng có thể định nghĩa văn hóa đọc theo nghĩa hẹp – văn hóa đọc: đó là sự ứng xử, giá trị, chuẩn mực đọc của mỗi cá nhân được hình thành bởi ba thành tố cơ bản là thói quen, sở thích và kỹ năng đọc. Để hình thành văn hóa đọc cần có quá trình hình thành và phát triển lâu dài với sự phối hợp của cá nhân, gia đình nhà trường và xã hội. Thông thường, thói quen đọc hình thành trên cơ sở từ giáo dục trong gia đình, sở thích đọc phụ thuộc vào từng cá nhân còn kỹ năng đọc được rèn luyện trong quá trình học tập làm việc của con người. Văn hóa đọc của mỗi cá nhân bao gồm cả ba yếu tố trên nên sự biến đổi của văn hóa đọc là sự biến đổi của cả ba yếu tố: thói quen, sở thích và kỹ năng đọc.

Trước sự tác động của các yếu tố công nghệ, đặc biệt là công nghệ nghe nhìn, văn hóa đọc cụ thể hơn là thói quen, sở thích và kỹ năng đọc đã có sự biến đổi to lớn.

Sự phát triển nhanh chóng của các phương tiện truyền thông đại chúng cùng với các tiện ích xã hội như báo điện tử, mạng xã hội... đã tác động tới hứng thú đọc của công chúng nói chung và của sinh viên nói riêng. Theo những nghiên cứu gần đây của các nhà khoa học, việc đọc và hứng thú đọc đã giảm sút tỉ lệ nghịch với sự phát triển của công nghệ như thời gian dành cho đọc sách giảm sút (còn 7 phút/ ngày khi nghiên cứu về văn hóa đọc trong độ tuổi từ 15 tới 24 ở Mỹ); hiện tượng đọc ít, đọc theo tâm lý đám đông trở thành hiện tượng phổ biến trong giới trẻ trong đó có sinh viên. Hiện trạng lười đọc sách, không coi đọc sách là một hình thức giải trí mà là một hình thức bắt buộc để phục vụ cho việc học tập cũng là một trong những nguyên nhân làm giảm sút văn hóa đọc của sinh viên.

Các tiện ích của Internet đã trợ giúp quá trình đọc nhưng đồng thời cũng tạo ra các phương thức đọc mới (có thể gọi là phương thức đọc hiện đại) khiến cho việc đọc trở nên thuận tiện hơn và đứng trước những thách thức đối với văn hóa đọc đang bị lấn lướt bởi văn hóa nghe nhìn. Theo những nghiên cứu trong các đối tượng sinh viên các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội, sinh viên chỉ dùng 60 phút hàng tuần cho việc đọc sách nhưng lại sử dụng tới 30 tiếng mỗi tuần cho việc sử dụng mạng xã hội. Hơn nữa tình trạng đọc sách theo nhu cầu tức là chỉ đọc khi cần đang là một hiện tượng phổ biến trong giới sinh viên (có tới 46 % sinh viên đọc sách không mặc định hàng ngày) cho thấy thói quen đọc đang có sự chuyển biến theo hướng không khả quan. Thời gian người đọc chỉ đọc sách khi rảnh chiếm tỷ lệ lớn đặc biệt đối tượng sinh viên thường đọc sách ở thời điểm đêm khuya. Điều này thể hiện quỹ thời gian

eo hẹp dành cho việc đọc sách khiến thói quen đọc sách được hình thành trong suốt quá trình trưởng thành của người trẻ đang bị mai một. Tình trạng đọc sách nhanh, sách mỏng, ngại đọc sách dài (kể cả sách điện tử) đang là một trong những tiêu chí mà người trẻ hướng tới trong quá trình đọc sách. Tỷ lệ người trẻ (sinh viên) đọc sách và coi sách là phương tiện giải trí đang giảm sút rõ rệt.

Hứng thú đọc của sinh viên cũng đã có sự biến đổi về phương thức đọc. Số sinh viên đọc sách truyền thống không còn nhiều và thường tập trung vào các dạng sách phục vụ học tập như giáo trình, tài liệu tham khảo trong khi đó, lượng sinh viên sử dụng các dạng sách hiện đại như sách điện tử (ebook, ereader...) thông qua các thiết bị đọc như: laptop, smartphone, table và các thiết bị đọc chuyên dụng càng ngày càng trở nên phổ biến hơn. Với các ưu điểm vượt trội so với sách in truyền thống bởi giá thành rẻ, có thể sử dụng mọi nơi, mọi lúc, cung cấp tối đa tài liệu nghe nhìn, kết nối và chia sẻ đơn giản trong cộng đồng đọc, có khả năng tạo sự đa chiều trong văn hóa đọc, khả năng tùy biến theo nhu cầu của người đọc linh hoạt, sách điện tử dần thay thế cho sách in và trở thành một công cụ, phương tiện làm chuyển đổi văn hóa đọc sang một hình thái mới.

Như vậy xét trên phương diện tích cực, các tiện ích của kỹ nguyên số đã mang đến cho người đọc những phương thức đọc mới, hình thành thói quen đọc sách mới cho người đọc sinh viên. Nền kinh tế phát triển nóng, phát triển nhanh với tốc độ cao khiến cho thời gian nhàn rỗi của người dân trở nên ít ỏi. Thêm vào đó là sự phát triển nhanh chóng của các phương tiện thông tin phương tiện giải trí, phương tiện nghe nhìn khiến cho

văn hóa đọc bị lấn lướt, trở nên mờ nhạt. Đặc biệt sự phát triển nhanh chóng của các phương tiện truyền thông và các mạng xã hội như facebook, youtube, zalo,... khiến cho hứng thú đọc sách của cá nhân giảm dần mà các cá nhân thường dành thời gian rảnh rỗi để sử dụng các công cụ truyền thông của nó do tính tương tác mạnh mẽ. Tuy nhiên sự xuất hiện của các mạng xã hội khiến cho quá trình đọc sách của cá nhân trở thành quá trình có tính tương tác. Người đọc không chỉ đọc sách theo hướng tiếp nhận mà hoàn toàn chuyển sang phương thức đọc tương tác đa chiều: có thể giao lưu với tác giả và người đọc khác, bình luận, xem các thông tin phản hồi hay trao đổi thông tin. Thói quen đọc sách mới này phù hợp với xu thế phát triển của xã hội.

Khoa học công nghệ phát triển đặc biệt là sự phát triển của công nghệ truyền thông và Internet tạo ra phương thức đọc mới. Từ phương thức đọc truyền thống chuyển sang phương thức đọc điện tử; từ văn hóa đọc chuyển sang văn hóa đọc - nghe - nhìn. Các loại hình sách đa dạng hơn và dần chuyển sang các loại ebook, sách mạng, sách điện tử, tạp chí số hóa, sách số hóa, sách công nghệ 3D, 4D, ... ngày càng phổ biến và trở thành trào lưu của giới trẻ. Hứng thú đọc cũng vì thế mà có sự dịch chuyển từ sách phóng sự, chính luận sang truyện ngắn, truyện tranh. Sự ham thích đọc sách cũng trở nên thụ động, theo cảm tính.

Công nghệ xuất bản thay đổi và bị phụ thuộc vào sự phát triển của khoa học công nghệ. Tự động hoá, số hoá và kết nối mạng lưới các quá trình thiết kế, sản xuất, thông tin, truyền thông và quản lý được áp dụng cho ngành xuất bản có nghĩa là

các nhà xuất bản có thể tăng hiệu quả của các hình thức công bố đa phương tiện bằng cách triển khai các giải pháp công nghệ thông tin linh hoạt hiện đại. Phương tiện truyền thông kỹ thuật số và in có thể được liên kết thông qua các mô hình kết hợp giúp mở rộng trải nghiệm của người dùng. Điều này cho phép cung cấp các sản phẩm và dịch vụ sáng tạo mới có thể được cá nhân hoá. Việc xuất bản nội dung đa phương tiện trên tất cả các kênh truyền thông và thông qua định hướng khách hàng nhất quán và dựa trên cơ sở xử lý nội dung số, ngữ nghĩa, kết nối nhiều sản phẩm với các thông tin của khách hàng, các hình thức truyền thông mới có thể tạo ra các dịch vụ nội dung được cá nhân hóa. Có thể kết nối mạng truyền thông vật lý và kỹ thuật số dưới dạng phương tiện chuyển đổi "phương tiện lai/kết hợp", ví dụ: xuất bản dưới hình thức thực tế tăng cường ảo (ví dụ như hình ảnh nhân vật trở nên sống động khi dùng điện thoại thông minh scan lên các bức hình được in trên sách). Điều này khiến việc đọc sách trở nên thú vị hơn và mang nhiều tính sáng tạo hơn. Xuất bản trong thời đại mới không chỉ cung cấp các phương pháp tiếp cận mới cho các sản phẩm và dịch vụ, mà còn cho cả tiếp thị: kết nối với độc giả thông qua các nền tảng và các thiết bị giúp đáp ứng được nhu cầu của độc giả cho phép kiểm soát tiếp thị đối với hồ sơ khách hàng cá nhân, để độc giả nhận thức và mua sản phẩm và dịch vụ. Người sử dụng phương tiện truyền thông có thể trao đổi ý tưởng cho mọi người, không chỉ chia sẻ các kênh truyền thông xã hội mà còn có thể biên soạn hoặc thậm chí tạo ra các sản phẩm truyền thông của riêng mình trên nền tảng nội dung. Để đo lường dữ liệu sử dụng của người dùng này cũng như các khả năng cải tiến cho việc phát

triển và tiếp thị sản phẩm, trước hết các Nhà xuất bản cần cung cấp các sản phẩm và dịch vụ hướng tới khách hàng, thu thập thông tin từ phân tích dữ liệu để quản lý sản phẩm sáng tạo.

Đội ngũ các nhà khoa học và các tác giả cũng ảnh hưởng mạnh mẽ tới văn hóa đọc của cá nhân và cộng đồng bởi đó là những con người sáng tạo và là cốt nguyên hình thành xu hướng đọc của mỗi cá nhân và xã hội. Xây dựng một đội ngũ các nhà khoa học đa dạng ở mọi ngành nghề lĩnh vực cũng như đội ngũ người viết góp phần xây dựng và hình thành nhiều phương thức đọc và cách đọc sáng tạo, phù hợp với xu thế phát triển của công nghệ. Công nghệ giải trí phát triển cũng ảnh hưởng nhất định tới quá trình và hứng thú đọc sách của cá nhân. Sự giao kết giữa sách in – điện ảnh, sách in – trò chơi điện tử làm thay đổi nội dung đọc và phương thức đọc. Phương thức đọc truyền thống và phương thức đọc điện tử đang hỗ trợ lẫn nhau và dần hình thành kiểu đọc mới tiện ích hơn cho người đọc trong quá trình nhận thức và tiếp cận với tác phẩm.

Thư viện - một trong những môi trường đọc sách cũng là một trong những yếu tố ảnh hưởng mạnh mẽ tới văn hóa đọc cộng đồng. Tham chiếu sự phát triển của các quốc gia chúng ta thấy rằng quốc gia nào có hệ thống thư viện phát triển, quốc gia đó cường thịnh. Bởi thế, thư viện là xương sống thúc đẩy sự phát triển của một quốc gia. Nó là hạ tầng cứng tối thiểu để kiến tạo hạ tầng mềm cho sự sáng tạo, các phát kiến và giá trị nhân văn trong tâm hồn dân chúng. Thư viện là công cụ hình thành văn hóa đọc cho một quốc gia. Văn hóa đọc của một quốc gia được tạo bởi thói quen đọc sách của số đông dân chúng, được dân chúng xem như là nhu cầu hàng ngày của

minh. Văn hóa đọc gắn liền với thư viện và cơ hội tiếp cận sách ở khắp mọi nơi của người dân.

Kỷ nguyên số và cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đã đưa lại cho quá trình đọc sách của mỗi cá nhân nói riêng và văn hóa đọc nói chung những thay đổi sâu sắc. Mặc dù bị đánh giá là trong giai đoạn suy thoái song đọc sách vẫn là một nhu cầu thiết yếu với những thế mạnh riêng của nó. Đó là một cách thưởng thức văn hóa sang trọng và có chiều sâu, là phương pháp tốt nhất để làm giàu vốn ngôn từ, nâng tầm hiểu biết của con người.

Giải pháp phát triển văn hóa đọc của sinh viên trước tác động của kỷ nguyên số

Để tăng cường phát triển văn hóa đọc cho sinh viên hiện nay, trên bình diện cá nhân, tác giả xin đưa ra một số giải pháp và đề xuất sau:

Một là, nâng cao nhận thức cho sinh viên về vị trí, vai trò của việc đọc. Văn hóa đọc phát triển bắt nguồn từ nhận thức về vai trò của việc đọc. Đây là giải pháp mang tính cốt lõi đối việc phát triển văn hóa đọc cho sinh viên, bởi vì, cơ chế cấu trúc hành động của con người bao giờ cũng đi từ nhận thức tới tình cảm, niềm tin, hình thành động cơ, ý chí quyết tâm.

Các trường đại học cần làm tốt công tác tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức cho sinh viên về vị trí, vai trò của việc đọc đối với phát triển khả năng tư duy, định hướng tư tưởng, hình thành nhân cách thông qua các hoạt động lãnh đạo, chỉ đạo chặt chẽ, kịp thời phổ biến chủ trương, chính sách liên quan đến văn hóa đọc cho sinh viên. Xây dựng kế hoạch phát triển văn hóa đọc cho sinh viên cụ thể, rõ ràng, khả thi nhằm

nâng cao nhận thức, phát triển văn hóa đọc cho sinh viên. Đồng thời, đổi mới hình thức, phương pháp dạy học theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học, nâng cao vai trò của tự học, tự đào tạo, kiểm tra, đánh giá theo hướng khuyến khích sinh viên tự học và khai thác các nguồn thông tin ngoài giáo trình, nhất là thông tin từ thư viện để nâng cao chất lượng giáo dục. Bên cạnh đó, các nhà trường cần đặt ra yêu cầu bắt buộc đối với sinh viên trong nghiên cứu khoa học. Bởi vì, các vấn đề khoa học chỉ được luận giải, có sức thuyết phục, đạt kết quả cao trong nghiên cứu khi sinh viên tích cực tìm đọc, so sánh nhiều nguồn tài liệu khác nhau, chính trong quá trình đó sẽ giúp cho sinh viên xây dựng được thói quen, phương pháp đọc có hiệu quả, góp phần phát triển văn hóa đọc của bản thân. Nâng cao tính chủ động của sinh viên trong quá trình học tập và nghiên cứu bằng việc đổi mới phương pháp giảng dạy và học tập theo hướng lấy người học làm trung tâm, chuyển quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo, đưa hoạt động đào tạo tiếp cận với thực tế, chuyển từ tiếp thu thụ động sang chủ động khám phá. Phương pháp giảng dạy phải khiến cho sinh viên đọc giáo trình là yêu cầu bắt buộc để nắm được những kiến thức cơ bản nếu muốn hoàn thành nhiệm vụ học tập; đọc tài liệu tham khảo để bổ sung, mở rộng kiến thức của mỗi môn học. Ngoài ra, mỗi cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên, cần xây dựng cho mình thói quen đọc sách hàng ngày, thực sự là tấm gương sáng cho sinh viên noi theo.

Hai là, bồi dưỡng kỹ năng thông tin, phương pháp đọc cho sinh viên. Kỹ năng thông tin, phương pháp đọc hay hiện nay là yếu tố quan trọng cấu thành văn hóa đọc, là một loại kỹ

năng mềm giúp người đọc có thể tiếp nhận thông tin một cách nhanh chóng, vận dụng tri thức đã đọc một cách nhuần nhuyễn, sáng tạo vào thực tiễn cuộc sống. Mặt khác, hiện nay, nguồn tài liệu ngày càng nhiều, thông tin ngày càng đa dạng, đòi hỏi sinh viên cần có sự phân tích, tổng hợp, đánh giá nguồn thông tin khi sử dụng. Do đó, muốn phát triển văn hóa đọc cho sinh viên cần phải bồi dưỡng kỹ năng thông tin, phương pháp tiếp cận nguồn tài nguyên thông tin cho sinh viên, giúp cho sinh viên biết cách lựa chọn những vấn đề cần đọc cho bản thân (từ trình độ thấp đến trình độ cao, từ vấn đề đơn giản đến vấn đề phức tạp); vận dụng các cách đọc khác nhau đối với mỗi loại tài liệu; tiếp nhận tối đa và sâu sắc nội dung đã đọc; vận dụng tri thức đã đọc vào trong thực tiễn... thông qua các biện pháp như: đưa kỹ năng đọc, kỹ năng thông tin, sử dụng thư viện vào nội dung giảng dạy trong các nhà trường; tạo điều kiện, khuyến khích sinh viên tham gia những lớp đào tạo kỹ năng mềm, trong đó có kỹ năng khai thác, sử dụng thông tin... Bên cạnh đó, kỹ năng, phương pháp đọc phụ thuộc vào nhiều yếu tố, như: tri thức, kinh nghiệm, năng lực, là kết quả của quá trình rèn luyện của bản thân chủ thể đọc. Do đó, cần phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của sinh viên trong xác định mục đích của việc đọc, lựa chọn sách, rèn luyện kỹ năng, phương pháp đọc... Đặc biệt, với sự phát triển mạnh của mạng Internet, sinh viên có thể khai thác tài liệu một cách nhanh chóng thông qua các phương tiện điện tử, như: máy tính, điện thoại di động, ipad...; vì vậy, các nhà trường cũng cần có biện pháp tổ chức, hướng dẫn cho sinh viên kỹ năng đọc, khai thác tài liệu trên mạng hiệu quả, giáo dục cho sinh viên ý thức sử dụng tài liệu

đúng đắn, hiệu quả. Định hướng cho sinh viên sử dụng Internet theo hướng tích cực; xây dựng một website mang tính định hướng văn hóa đọc cho sinh viên, phổ biến, tuyên truyền văn hóa đọc tới sinh viên; giới thiệu những cuốn sách hay, mới; tổng hợp những bài viết hay, có giá trị được đăng tải trên Internet; lập diễn đàn để sinh viên có thể chia sẻ, trao đổi kinh nghiệm trong việc đọc; giới thiệu và tạo liên kết với những trang web khác bổ ích cho việc đọc.

Ba là, xây dựng môi trường đọc thân thiện trong nhà trường. Để xây dựng môi trường đọc thân thiện trong trường đại học, thư viện đóng vai trò quyết định. Việc đọc của sinh viên trong trường đại học khởi nguồn từ thư viện, thư viện là nơi cung cấp thông tin, cầu nối giữa thông tin với người đọc, tạo điều kiện cho người đọc phát triển toàn diện, đặc biệt là phát triển tư duy sáng tạo, góp phần nâng cao chất lượng giảng dạy của giáo viên, xây dựng cho sinh viên thói quen tự học, tự nghiên cứu. Nhằm phát triển văn hóa đọc cho sinh viên, nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo, cần đổi mới cách thức tổ chức, hoạt động của thư viện nhằm tạo môi trường đọc thuận lợi cho sinh viên tiếp cận thường xuyên với sách. Muốn vậy, thư viện các nhà trường cần chú ý đầu tư phát triển nguồn tài liệu, không chỉ đầy đủ về số lượng mà còn phải bảo đảm về chất lượng, xử lý, kiểm soát, sàng lọc tài liệu để đảm bảo được tính mới, kịp thời, chuyên dụng trong các ngành học của sinh viên. Đặc biệt, trong các khâu quản lý, phục vụ bạn đọc cần áp dụng tin học hóa, xử lý trên các phần mềm thư viện hiện đại một cách đồng bộ, xây dựng cơ sở dữ liệu số, các bộ sưu tập số để mang lại hiệu quả cao trong quá trình hoạt động. Đồng thời, các nhà

trường cũng cần quan tâm đầu tư cơ sở vật chất cho thư viện, như: xây dựng các phòng đọc thân thiện có kết nối Internet, các phòng tư liệu hiện đại đặc biệt là hệ thống tài liệu số hóa, giáo trình số hóa, bài giảng điện tử cũng cần được đầu tư đúng mức... Bên cạnh đó, cán bộ thư viện cần phải có trình độ chuyên môn, kỹ năng giao tiếp, phải luôn giữ được thái độ thân thiện, cởi mở, hết lòng phục vụ bạn đọc. Do đó, các nhà trường cần có biện pháp nâng cao chất lượng của đội ngũ cán bộ thư viện, như: tạo điều kiện thuận lợi cho cán bộ thư viện tham gia các khóa đào tạo nghiệp vụ, khuyến khích tham gia nghiên cứu khoa học để phục vụ công tác chuyên môn, đóng góp các giải pháp khả thi nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động của thư viện, phát triển văn hóa đọc cho sinh viên. Ngoài ra, để đáp ứng nhu cầu đọc sách, tra cứu tài liệu của sinh viên, khắc phục sự thiếu hụt về giáo trình, tài liệu, tiết kiệm kinh phí trong đầu tư phát triển nguồn lực thông tin, có thể xây dựng hệ thống thư viện điện tử kết nối giữa các trường đại học, cao đẳng.

Bốn là, tăng cường các hoạt động tuyên truyền, giới thiệu sách cho sinh viên. Đây là giải pháp giữ vai trò quan trọng, tác động trực tiếp đến nhận thức của sinh viên, giúp sinh viên dễ dàng lựa chọn tài liệu phù hợp với nhu cầu đọc của mình. Vì vậy, các nhà trường cần thường xuyên tổ chức các hoạt động tuyên truyền, trưng bày, giới thiệu sách cho sinh viên, như: hội nghị bạn đọc, triển lãm, giới thiệu sách, thi thuyết trình về sách... Đồng thời, cần thường xuyên đổi mới hình thức tuyên truyền sách để tạo sự lôi cuốn, thích thú, giảm bớt đơn điệu, nhàm chán cho sinh viên. Bên cạnh đó, phối hợp với các nhà xuất bản, công ty sách tặng sách, bán sách trợ giá, giảm giá cho

sinh viên để kích thích nhu cầu đọc. Ngoài ra, có thể thành lập các câu lạc bộ đọc sách ở nhà trường nhằm kết nối những người yêu thích đọc sách, tập hợp nguồn sách phong phú, hữu ích, chia sẻ, trao đổi sách, tổ chức các hoạt động thiết thực, góp phần xây dựng, phát triển thói quen, nhu cầu, kỹ năng, phong trào đọc sách trong sinh viên. Việc tuyên truyền văn hóa đọc có thể lồng ghép trong các hoạt động đoàn thể như Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh nên thành lập ban chỉ đạo chuyên trách cho việc phát triển văn hóa đọc trong đoàn viên trong nhà trường. Hàng năm, vào các ngày lễ lớn, Đoàn trường nên tổ chức các hình thức hoạt động như gặp gỡ trò chuyện với những nhà văn, nhà nghiên cứu... mà giới trẻ đang ngưỡng mộ hay tổ chức giao lưu, hội thi, trò chơi... làm cho hoạt động đọc trở thành một trong những nội dung sinh hoạt của tổ chức Đoàn. Đoàn trường nên mở một kênh chuyên mục giới thiệu sách mới qua phương tiện truyền thông để sinh viên có thể cập nhật tài liệu mới.

Văn hóa đọc với ý nghĩa là một bộ phận của văn hóa được thể hiện qua thói quen, sở thích, kỹ năng đọc của mỗi cá nhân, là một trong những động lực thúc đẩy sự hình thành nên con người mới, những công dân có hiểu biết, có trí tuệ để có thể thích ứng được với sự phát triển của xã hội dựa trên nền tảng của kinh tế tri thức. Phát triển văn hóa đọc của cá nhân sinh viên chính là cơ sở tại nên một lớp công dân đọc, những tế bào của một xã hội học tập, của việc học tập suốt đời. Do đó, phát triển văn hóa đọc cho các tầng lớp nhân dân nói chung, sinh viên nói riêng là một yêu cầu, nhiệm vụ quan trọng, lâu

dài, đòi hỏi có sự quan tâm, định hướng của các cơ quan nhà nước, tổ chức xã hội, đặc biệt là các nhà trường.

Kết luận

Văn hóa đọc ở nước ta đang có sự phân hóa mạnh mẽ trong thị hiếu đọc của công chúng, tuy chưa được coi là một khái niệm, một định nghĩa thống nhất nhưng những nghiên cứu gần đây về thực trạng văn hóa đọc hiện nay là hướng nghiên cứu, tìm tòi quan trọng để đi đến sự thống nhất, hoàn thiện. Sự tác động của các yếu tố trong kỷ nguyên số và trong cuộc cách mạng công nghệ mới làm nảy sinh các cách đọc, cách tiếp cận, phương thức đọc, kỹ năng đọc, sở thích cũng như hành vi ứng xử và các nhìn nhận mới phù hợp hơn trong thời đại cuộc sống số. Tuy nhiên cho dù xã hội phát triển đến đâu thì việc đọc sách vẫn được đặc biệt coi trọng, đó là nhu cầu tinh thần cần thiết. Bồi đọc sách luôn tồn tại với thời gian và là sự kết nối với quá khứ truyền thống và hiện đại, giải trí và thẩm mỹ, nhận thức và giáo dục đối với công chúng nói chung và giới trẻ nói riêng./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Vũ Thị Thu Hà (2013). Văn hóa đọc ở Việt Nam trong bối cảnh hội nhập và phát triển. Tạp chí Thư viện Việt Nam .Số 2 trang 20 - 27
2. Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch. Dự thảo Đề án phát triển Văn hoá đọc trong cộng đồng giai đoạn 2011-2020, tầm nhìn 2030. <https://thuvienphapluat.vn>
3. Nguyễn Hải Sinh. Phát triển văn hoá đọc cho sinh viên hiện nay // Tạp chí Văn hoá Nghệ thuật. - 2018. - Số 405.